

„...vizeskorsó bort zubogtat, bíborlángút, mint a vér”

KABÁN ANNAMÁRIA

Dsida Jenő: Kánai menyegző

1953-ban Kolozsváron született. Magyar–francia szakos tanár, a nyelvtudomány kandidátusa. A Miskolci Egyetem BTK Magyar Nyelv- és Irodalomtudományi Intézetének habilitált docense.

1933 februárjában az *Angyalok citeráján* ciklus záró darabjaként az Erdélyi Helikon hasábjain látott napvilágot a vers, 1938-ban pedig abban a kötetben, amelynek címadója éppen az említett ciklus. A vers címe egy bibliai szövegrészre utal, a kánai menyegző történetére, amely csak János evangéliumában olvasható, mégpedig a 2,1–12. versekben, a szinoptikusoknál nem szerepel. A kánai menyegző története azért kiemelkedően fontos, mert Jézus itt teszi első csodáját. Borrá változtatja a vizet, amikor a bor elfogy. A címnek ez az intertextuális kapcsolódása az evangéliumi történethez a vers egész szövegét meghatározza.

Látszólag a vers egy menyegző történetét meséli, mégis egyre inkább Krisztus csodatetteinek a megjelenítése válik fő szövegszerzőjévé. Ezt a versforma kettőssége is sugallja, ugyanis szimultán ritmusú, egyidejűleg ütemhangsúlyos és klasszikus időmértékes, amelyben a páros rímű akatalektikus trochaikus tetrameterek sorozatát két egymással rímelő katalektikus, azaz csonka tetrameter zárja. A tizennégy sor sajátos szonettnek is tekinthető, amelynek utolsó sorpárja olyan szerepet tölt be, mint a Shakespeare-szonettek zárzata.

Megszólító vers. A lírai alany szerelmét szólítja meg, és a várható menyegzőről beszél. Az első rész a jókedvű menyegzői asztaltársaság megjelenítése. Hely- és időmegjelöléssel indul: zöldbefutott tág verandán augusztus éjjel játszódik a történet. A násznépről azonban nem árul el semmit, csak egyetlen személyt nevez meg a vers, Krisztust, akiről fontos megállapítást tesz. Ő ül az asztalfőn. Az a tény, hogy a násznép többi tagja homályban marad, és Krisztus alakja kerül a középpontba, a menyegzői történetet transzcendens távlatba állítja. A földi és a transzcendens egybejárás teremt meg azt a tudati villódzást, amely a vers művészetét fokozza:

*Menyegzőnk lesz, kis szerelmem, s derülünk a cigánybandán.
Vendégek közt üldögélünk zöldbefutott, tág verandán.*

*Krisztus ül az asztalfőn. Künt augusztus mély, tiszta éje
csillagot szór, s zene-szüntén sír a tücsök lágy zenéje.*

A következő rész a megdicsőült Krisztust látatja. Krisztus, akár csak a *Kóborló délután kedves kutyámmal* című versben, együtt rezdül a költővel, akinek derűs volta a költői hivatásra irányítja a figyelmet, és ez nem más, mint a lelkek felemelése:

*Krisztus arca szép, sugárzó, szereti a víg poétát:
máskülönben nem tett volna érte ilyen hosszú sétát.*

Mint oly sok Dsida-versben, a földi és a transzcendens itt is szinte egymásba ér, olyan ez, mintha a kettő csak egy hosszú sétányra lenne egymástól.

Majd Krisztus szavai következnek:

*Súgva mondja: „Szívetek a vágytól majdhogy szét nem pattan,
menjete csak, fiacskáim, ne késsetek énmiattam!*

*Majd én mindent elgondozok, vendégséggel baj ne legyen.
A szegénység, bogárkáim, illatos és drága szegényen.”*

Hangneme családias, atyai. A fiatalok megszólítása („fiacskáim”, „bogárkáim”) csupa közvetlenség, kedvesség. Jól ismeri a szerelmek szívének minden rezdülését, és segíteni akarja szerelmük beteljesedését. Emellett a szegények pártfogója. Szavai így természetesen nem hangzottak el ajkáról, nem szerepelnek a Bibliában, lényegüket tekintve mégis krisztusiak, hiszen a szeretet legfőbb parancsára intenek. Gondoskodó szeretetének megidézésével ugyanakkor az isteni gondviselésbe vetett hitet is erősítik.

A boldog pár észrevétlen elvonulása mintha vallási rituálé mozzanatait is idézné:

*Lábujjhegyen, mint ki édes szenvedélynek titkon áldoz,
surrannunk el lombfüzéres nászi szobánk ajtajához.*

Akár a shakespeare-i szonettekben, itt is a vers utolsó két sora tartalmazza a csattanót. A zárlat — lényegét láttató képi fogalmazással — visszaul a címben megnevezett bibliai jelenetre:

*Visszanéziünk... — Minden asztal csupa friss hal, friss kenyér,
vizeskorsó bort zubogtat, bíborlángút, mint a vér.*

Krisztus gondoskodik a násznépről. Az asztalon látott kenyér és hal egy másik evangéliumi csodatettet is idéz, a kenyér- és halszaporítás csodáját, amely mind a négy evangéliumban szerepel, sőt Máténál és Márknál még egy második kenyérszaporítási történet is található. Ehhez társítja Dsida a kánai menyegző csodáját, amikor Jézus a vizet változtatja borra, sőt a borban már az utolsó vacsora áldozatát is látatja, amikor a kenyeret és a bort változtatja át saját

testévé és vérévé. Ezzel egyben a keresztfájdalmat és a megváltás művét is elővételezi: „vizeskorsó bort zubogtat, bíborlángút, mint a vér”.

Dsida verse azt sugallja, amit a kánai menyegzőről évtizedek múltán XVI. Benedek ír Jézusról szóló könyvében: „Jézus arról beszél Máriának, hogy még nem jött el az ő órája. (...) Az »óra« közelebbről »megdicsőülését« jelenti, amelyben egyetlen egész alkotva kapcsolódik össze a keresztt, a feltámadás és Jézusnak az egész világra kiterjedő jelenléte az ige és a szentség által (...) Midőn Jézus (...) Máriának az ő órájáról beszél, ezzel a jelen pillanatot a kereszttitkával köti össze, mint megdicsőülésével (...) A kánai csodát így ennek az órának az elővételezése jellemzi, és belülről ehhez kapcsolódik.”¹

Az igazi menyegzőt Dsida versének tanúsága szerint is valójában Krisztus rendezi követőinek azáltal, hogy megváltói működésével Isten szeretetét jelenti ki az emberiségnek. Az, ami az utolsó vacsorán történik, Isten ember iránti szeretetének örök megpecsételése. Az úrvacsorában pünkösdtől fogva, mint Barsi Balázs írja, „az őskereszténység nem kevesebbet ünnepelt, mint komuniót, szentségi egyesülést”. És mint megjegyzi: „Ennek a misztikus nászának az ünneplése az egyház legmélyebb hivatása is.”²

A vers tehát sokkal többről szól, mint hogy Krisztus részt vesz egy emberpár házasságkötésén, és csodás módon gondoskodik az ünneplők asztaláról. Dsida Jenő verse művészi formában fejezi ki azt, amit Barsi Balázs — XVI. Benedekkel egybehangzóan — a következőképpen összegez: „A kánai csoda s egyáltalán Jézus részvétele ezen az esküvőn egy sokkal mélyebb valóságnak, Isten népe iránti szerelmének képe, Jézus Krisztus egész megváltói működésének összefoglalása. Hiszen itt szerepel először a János-evangélium központi gondolata: Jézus órája — a kereszthalál és a megdicsőülés, vagyis Isten szeretete végleges kinyilatkoztatásának órája —, melyet most anyja, Mária kedvéért előrehoz.”³

³l. m. 43.

¹Joseph Ratzinger / XVI. Benedek: *A Názáreti Jézus. I. A Jordánban való megkeresztelkedéstől a színeváltozásig.* (Ford. Rokay Zoltán.) Szent István Társulat, Budapest, 2007, 213.

²Barsi Balázs: „Tégy engem a szívedre pecsétnek”. *Elmélkedések az Énekek énekéről.* Sümeg, 2003, 45. és 28.

BALÁZS TIBOR

Röppálya

*Repülés rekedt belém, Uram,
mint kimondhatatlan szó, mint elhalkuló dallam,
mely lábaid elé hullana, ha hullhatna, valami
eszeveszett repülés szorult a szárnyaimba,
árnyaimba, melyek láthatatlanok, mint Te vagy
és miként Te voltál láthatatlan számomra,
teremtő Úristen.*

*Fikcionáltad nekem ezt a repülést, hogy
préselj be albumodba, Földed és megszentelt*